

LLETRES

Eduard Márquez

David Serrano Blanquer

L'Eduard Márquez és d'aquelles persones que deixen empremta, per la seva sinceritat, pel seu llenguatge directe i sensible, per la seva mirada que busca l'interior, com les seves novel·les. Les casualitats de la vida em van fer a mans *El silenci dels arbres* i em va seduir fins al punt de veure'm obligat a llegir-la d'una sola tirada. Però la capacitat de seducció literària em va arribar quan vaig escoltar com explicava als meus alumnes el procés de construcció de la novel·la: retalls, fulls guixats, fotografies DINA-4, receptes de cuina, records de vivències extremes... Home que protegeix la seva intimitat, quan es mostra públicament el seu missatge arriba de manera directa i impactant, i ens exemplifica el paper de l'escriptor professional, apassionat de la seva feina, compromès.

Després de l'èxit de *El silenci...* esperàvem amb impaciència la seva darrera proposta, *La decisió de Brandes*, premi Octavi Pallissa 2005 atorgat per Empúries. Lluny dels mediàtics, Márquez parla suau, amb convicció, amb passió desfermada per la seva feina.

Poeta, contista, novel·lista, músic, pintor... un home ben polifacètic. Què li aporta cada un d'aquests llenguatges artístics?

No sóc tantes coses... Només escric, i cada tema, idea o punt de partida, per dir-ho d'alguna manera, comporta una decisió: triar el mitjà més adequat per desenvolupar-lo. Algunes vegades, és un poema; d'altres, un conte per a grans, o per a nens; d'altres, una novel·la...

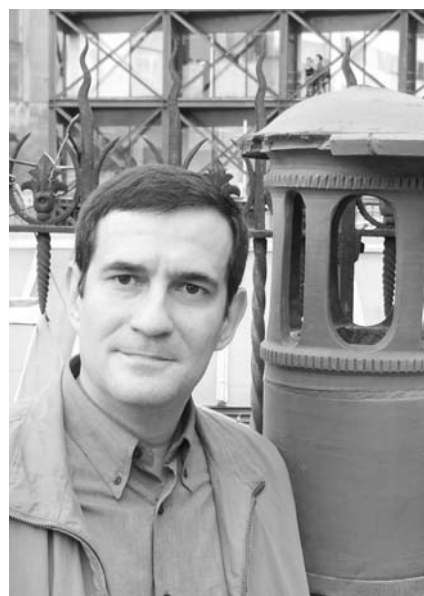
Comença a escriure als 14 anys, què l'hi aboca?

No ho sé. Suposo que la necessitat de comprendre, de capturar les emocions, de compartir els sentiments... Més el plaer d'escriure, de treballar la llengua, de trobar l'expressió justa, de barallar-se amb el ritme i la música de les paraules...

La literatura juvenil centra bona part de la seva producció, per què? Com decideix fer el pas de la literatura juvenil a la literatura adulta?

De fet, vaig començar amb la poesia, però, després d'un llarg període sense escriure, vaig passar-me a la prosa amb dos llibres de contes per a adults (*Zugzwang* i *L'eloqüència del franc tirador*). Va ser llavors, perquè tenia ganes d'escriure alguna cosa per a la meua filla i perquè vaig considerar que, potser, em seria més fàcil guanyar-me la vida amb la literatura infantil, que vaig escriure la primera novel·la

per a nanos (*Hoax*). De llavors ençà, he alternat les novel·les per a grans (*Cinc nits de febrer*, *El silenci dels arbres* i *La decisió de Brandes*) amb les narracions i els contes per a petits.

En un món en què tot va tan de pressa i el que es ven és tan superficial es defineix com a "tenaç, perseverant, perfeccionista i exigent", d'on li ve?

Ni idea! És una manera de ser com qualsevol altra. M'agraden les coses ben fetes, i per sort sóc prou pacient i constant per dedicar-hi el temps que calgui. No m'agraden les presses, i menys en l'escriptura. Cal deixar

MODA EN PELL I PELLETERIA

Llorenç Caballé

Escola Industrial, 22 pis · Tel. 93 725 75 59 · SABADELL

Cafés

Avda. Rafael Casanova, 38 · 08206 SABADELL (Espanya)
Tel. 93 726 62 22* · Fax 93 727 00 60

JA COMERCIAL

ALEMANY

CENTRE DE JARDINERIA,
AGRICULTURA i FORESTAL
Tallers i serveis postvenda

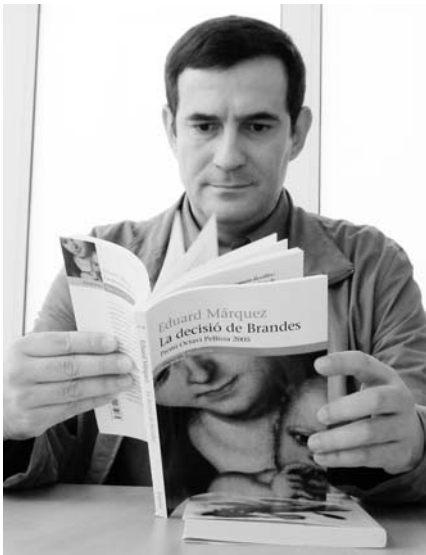

Ctra. Barcelona, 22-26
Tel. 93 725 63 95
SABADELL

reposar les idees, madurar la construcció de les històries i l'estil que millor s'hi adequi, corregir tant com sigui necessari per obtenir el resultat desitjat... Només ho puc concebre així. Tinc la sort de fer el que sempre he volgut fer i ho respecto tant que em nego a fer-ho de qual-sevol manera. A més a més, crec que els lectors es mereixen rebre el millor de nosaltres mateixos.

Quina pista li dóna la pauta per saber que ha acabat "bé" la feina?

És una sensació molt especial. Costa explicar-ho... Arriba un moment en què t'adones que el conte o la novel·la que tenies al cap (la peripècia, els personatges, el ritme narratiu, l'estil...) encaixa amb el que tens al paper. I llavors se'm fa un nus a la boca de l'estómac...

Els llibres de contes han estat una mena d'aprenentatge personal per afrontar les novel·les posteriors?

En certa manera, els dos llibres de contes tenen un cert caire experimental, ja que m'han servit per treballar, per buscar, per enfrontar-me a problemes que, després, solucionats amb més o menys destresa, m'han servit per plantejar-me l'escriptura de novel·les, tant infantils com per a adults, des d'altres punts de vista.

I en el cas de *Zugzwang* en canvi, la precisió lèxica fa pensar més en la poesia?

Sí, en el cas de *Zugzwang* (1995) la influència més determinant és la poesia. Des de l'escriptura del primer conte, l'essencialitat i l'obsessió per la paraula justa m'empenyen cap a un estil sintètic, extremadament el·líptic, en què els fets, narrats amb els mínims elements possibles, se sotmeten a les lleis de la concisió. D'aquesta manera, el conte, despulat de tot el que no és necessari, es transforma en poema. Tirat el llast per la borda, la llengua s'esmola, els accents i el ritme marquen el to del fraseig, l'eufonia i la musicalitat s'imposen.

Més endavant, a *L'eloqüència del franc tirador* (1998), l'obsessió per aprofitar la diversitat d'estructures narratives de la novel·la m'empeny cap a l'escriptura de contes concebuts com a «micronovel·les», en què l'acció es divideix en capítols, per trencar la linealitat de la narració, per multiplicar els punts de vista, per alterar el curs natural del temps o per fragmentar la percepció de la realitat.

La qual cosa el duu cap a *Cinc nits de febrer*...

La meua primera novel·la, *Cinc nits de febrer* (2000), és el desenvolupament narratiu d'un conte de *L'eloqüència del franc tirador*. En part, representa l'aplicació a una novel·la de tot el que he après en els llibres anteriors: austeritat expressiva, intensitat emocional amb els mínims recursos, influència de la música i de la poesia... I la confirmació definitiva de les possibilitats del meu lema de sempre: «menys és més».

L'art sempre és l'element al voltant del qual construeix les dues darreres històries: pintura i música. Per què?

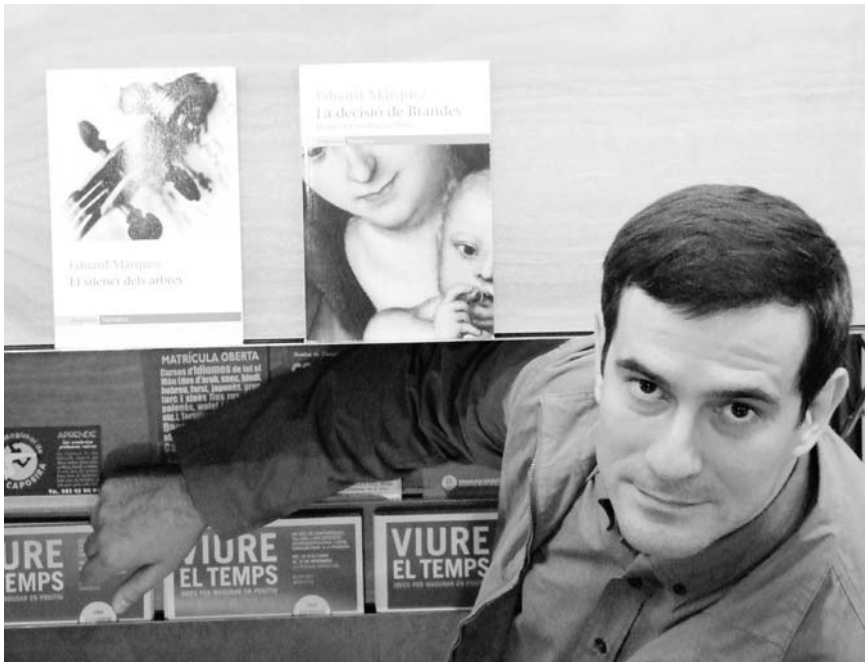
Per debilitat personal, suposo. La música sempre ha estat fonamental per a mi. N'he estudiat durant un grapat d'anys, i, probablement, si no fos escriptor, seria músic. O això és el que m'agrada pensar. Per tant, en el cas d'*El silenci dels arbres* (2003), i tenint en compte que l'acció gira al voltant de les històries que un guia explica en un museu buit d'una ciutat assetjada, el canvi d'una pinacoteca per un museu de música i l'ús d'un protagonista violinista em facilitaven força la feina. Per proximitat, per comoditat amb el seu llenguatge, per tenir menys problemes a l'hora de ficar-me en la pell d'algué que viu i veu el món a través de la música...

Però a la darrera, el que hi preval, pel protagonista triat, és la pintura...

Qui m'havia de dir que *La decisió de Brandes* (2006) m'acabaria obligant a entrar per força al món de la pintura, que m'agrada molt com a espectador però que em cau força més lluny! I aquí no hi havia tria, perquè qui va viure el xantatge que posa en marxa la història va ser un pintor. Per tant, m'he limitat a adaptar-me a les exigències imposades per la realitat.

El Silenci... neix d'una lectura de Montserrat Roig.

El silenci dels arbres neix d'un fragment de *L'agulla daurada* en què la Montserrat Roig explica que, durant el setge de Leningrad, un dels guies de l'Ermitage va continuar fent visites guiades pel museu buit. Només llegir-lo, va semblar-me un motiu prou poderós i atractiu per llençar-me a escriure una novel·la: algú, en mig de la barbàrie i la destrucció, descriu quadres absents a una colla de gent que es juga la vida per escoltar-lo... Què més es pot demanar?

I *La decisió...* neix del perfil biogràfic de Braque. Què li va interessar d'aquest pintor esdevingut personatge?

D'entrada, el que va cridar-me l'atenció no va ser el perfil biogràfic de Georges Braque, sinó el xantatge al qual va ser sotmès, ja que se li va plantejar la possibilitat de recuperar una part de la seva obra, requisada pels nazis, a canvi d'un quadre de Lucas Cranach per a Göring. Més tard, a força de llegir sobre la seva biografia i sobre la seva obra, vaig adonar-me que la seva manera d'entendre la pintura (a partir de l'ofici, el treball, la paciència, la constància, la humilitat, el perfeccionisme...) quadrava a la perfecció amb la meua manera d'entendre l'escriptura.

Com és el procés d'elaboració d'una novel·la?

Com que en els dos casos he partit de fets reals, la feina de documentació ha estat inevitable. I, com que sóc tafaer de mena, m'agrada remenar i aprendre de tot el que puc. Parlar amb gent, llegir, viatjar... Un privilegi. Però sempre he tingut molt clar que la documentació no és un fi en ella mateixa i que ha d'estar al servei de la

narració. Això vol dir que cal dosificar-la perquè no enfarfegi el text. Només ha de servir per generar el clima de versemblança que necessiti la història, i sovint n'hi ha prou amb quatre pinzellades col·locades al lloc adient. La resta sobra. I, sobretot, la documentació no s'hauria de convertir mai en un vehicle de llum.

La base de la seva feina, com bé ha explicat, és el plaer per l'ús del mot adient, amb el qual no només es mostra precís i poètic alhora, sinó que multiplica l'efecte de les escenes, imatges, actituds, sensacions...

Suposo que tot plegat és una variant més del «menys és més». Si el que es pretén és aconseguir el màxim efecte amb els mínims elements possibles, cal tenir clar el que es vol explicar i trobar les paraules adequades i justes per expressar-ho. La resta sobra. En la mateixa línia, sovint un detall concret, aïllat i precís (una olor, un color, un gest...), és més efectiu que una descripció exhaustiva d'un lloc o d'una sensació.

La supervivència humanista enmig de l'opressió amara l'esperit de les dues novel·les. I l'art com a escapada. Per què aquesta obsessió?

No és una obsessió! És una evidència! Que algú pugui jugar-se la pell per seguir un guia per les sales buides d'un museu mentre cauen les bombes al seu voltant demostra que no solament necessitem aigua i menjar per sobreviure. I no cal anar tan lluny per comprovar que l'art, en totes les seves expressions, té la meravellosa capacitat d'enriquir la nostra existència i de fer-la més suportable quan van mal dades.

Personalment considero que el títol de *El silenci dels arbres* és el primer dels grans encerts que té la novel·la, com se li va acudir?

És un fragment d'una frase d'una de les protagonistes de la novel·la: «No amaguis el so. Que la música arribi on acaba el silenci dels arbres». En la ciutat assetjada des dels turons que l'envolten, «on acaba el silenci dels arbres» hi ha l'artilleria enemiga. Potser, si hi arriba el so del violí, deixaran de disparar...

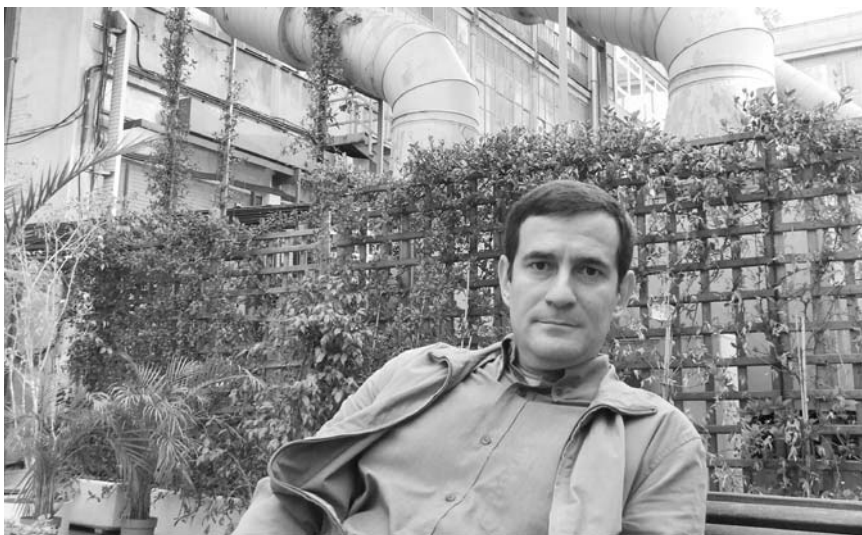
El personatge d'Ernest Bolsi és el símbol de com l'home, sotmès a la més degradant de les vexacions del setge, troba en l'art una forma de supervivència i d'humanització... Fins a quin punt és així?

El luthier Ernest Bolsi, el guia del museu buit, és el pal de paller de la novel·la. Per atzar descobreix que, explicant històries, pot foragitar la por. I converteix aquesta troballa en una estratagema per obrir un horitzó d'esperança i neutralitzar, si més no durant una estona, les adversitats del dia a dia.

L'aspecte coral del gènere epistolar és un altre dels encerts de la novel·la perquè ens ajuda a entendre l'abast de la resistència, l'opressió, el dolor i l'esperança.

Un cop construïda i estructurada la història dels tres protagonistes, vaig adonar-me que el setge, el context en què es desenvolupa l'acció principal de la novel·la, quedava força diluït. De totes les solucions que vaig considerar, i gràcies a un llibre de cartes tretes clandestinament de la ciutat de Sarajevo que havia llegit, la d'intercalar les cartes dels oients del luthier va semblar-me la millor. Com una mena de cor de tragèdia, les seves veus plasmen les emocions, la

capacitat de supervivència i de lluita, la misèria quotidiana de la guerra i constitueixen un bon contrapunt col·lectiu per a les històries individuals dels protagonistes.

L'amor, Orfeu... el retorn als orígens...

El mite d'Orfeu és el meu mite preferit. Des de sempre... Representa la força de la música i, segons les versions, el poder salvador de l'amor.

Quant a *La decisió de Brandes*, per què l'interès per les "petites formes de resistència"?

En el món en què vivim, ple de grans paraules i de grans gestos, sovint només de cara a la galeria, crec que cal reivindicar la grandesa de les petites revoltes, de la gent que es planta per defensar allò que és seu, per petit que sigui..., ja que aquestes «petites formes de resistència», tot i semblar insignificants i anodines, poden dignificar la vida de les persones.

Què és allò que converteix en atractiu aquesta "història insignificant" per fer-ne una novel·la?

La grandesa d'esperit que s'amaga darrere seu i que la converteix en un exemple de dignitat.

Fins a quin punt Braque i Brandes s'assemblen i difereixen.

S'assemblen en la mesura que la manera d'entendre la pintura de Braque va convertir-se, gairebé sense voler, en el moll de l'os de Brandes. Llegir els textos teòrics de Braque i moltes de les seves entrevistes va servir-me per construir l'essència artística de Brandes. Sobrietat, prudència, mestratge tècnic, lentitud, paciència, rigor... són paraules que surten molt sovint en els estudis sobre Braque. I són també les paraules que podrien definir l'esperit de Brandes. A més a més, a grans trets, la peripècia vital de Braque

MONISTROL
CINE FOTO

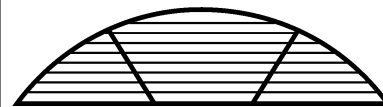
Fotografia - Cinema

Passeig de la Plaça Major, 4
SABADELL

RESTAURANT
cuina de mercat

Pintor Borrassà, 43-47 • 08205 SABADELL
Tels. 93 727 70 42 - 93 726 27 91

JAUME CODINA I PONT
ADMINISTRADOR DE FINQUES

Concepció, 25, 1r. - 08202 SABADELL
Tels. 93 726 03 45 - 93 727 33 01

també és la de Brandes: la importància del pare durant el període de formació, el pas per les trinxeres de la primera guerra mundial, la vida al París ocupat... I poca cosa més. La resta és ficció.

L'elecció del punt de vista condiona la presentació dels esdeveniments. Com va decidir l'opció per aquesta perspectiva?

Des d'un bon començament vaig tenir clar que la millor manera d'explicar el que volia explicar era en primera persona i des del final de la vida d'algú. Brandes, malalt de càncer, repassa la seva vida i busca l'instant o els instants que, a l'hora de fer balanç, poden servir-li per sentir-se menys culpable per tot el que hauria pogut fer, per tots els camins equivocats, per totes les paraules no dites.

La recuperació del passat és un dels elements cabdals de reflexió de la novel·la també. Fins a quin punt és vital no perdre la memòria del passat?

La memòria és una de les meves dèries. Ha jugat un paper fonamental en les meves obres anteriors, sobretot a *Cinc nits de febrer* i *El silenci dels arbres*. En aquest cas, però, m'interessava parlar de la mistificació. Fins a quin punt som sincers a l'hora de narrar la nostra vida? Fins a quin punt la transformem per adequar-la al que volem que els altres sàpiguen o pensin de nosaltres? Fins a quin punt alterem el nostre passat per justificar-nos o per fer suportables la culpa o els errors? Em sembla un bon tema, si més no prou poderós per convertir-lo en una novel·la. Què fa Brandes? Ens explica la veritat? No ho sabem. Importa? Preguntes sense resposta... Al voltant d'aquest motiu, perquè al capdavant en depenen, giren els altres temes de la novel·la: la creació, l'amor, la malaltia i la mort, la guerra i la capacitat de supervivència, la família...

La novel·la té un punt de sorpresa, d'inesperat, això fa que realment el rellevant no sigui l'orgull pel propi llegat sinó la coherència de la memòria personal davant el xantatge?

No és tracta tant d'orgull per un llegat, el Cranach de la família que motiva el xantatge de Göring, sinó de cedir o no cedir a la irracionalitat i la barbàrie. La pregunta és força senzilla: quin preu estariem disposats a pagar per defensar allò que és nostre? I no pel que representa, en valor material o emocional, sinó també pel que suposa resistir-se a la força i a l'arbitrarietat dels poderosos.

Tots els personatges de la novel·la resulten models de compromís vers diversos aspectes de la vida. Fins a quin punt li interessa recuperar aquests referents enfront del món d'avui dia? Què aporten des del punt de vista de l'actualitat? Per què ens poden interessar?

No sé si poden interessar... I tampoc no volia construir models, sinó personatges enfrontats a decisions i esdeveniments que poden alterar el curs de les seves vides. Cedeixo a les pressions del poder? A més de cedir, combrego amb les idees imperants? O m'hi enfronto... Vés a saber. Que difícil és valorar-ho des de la distància!

Sí que interessien els seus personatges en la mesura que configuren contramodels de conducta davant allò que impera. I sí que s'enfronten als poders dominats per la injustícia. Eduard Márquez, des del seu recer, ens ofereix hores d'apassionada lectura, poètica, comprensora, interessant, emotiva, sensible... humana i literària. Literatura en definitiva. ●

Galeria

EXPOSICIONS
OBRA PERMANENT

PASSEIG DE LA PLAÇA MAJOR, 27
08201 Sabadell • Telf./fax 93 727 37 94

FONTSERE

ARTICLES PELL I VIATGE

Sant Quirze, 38
Tel. 93 725 85 41
SABADELL

INGRASA